AOFDersleri.com

Ünite 8: Türk Finans Sektöründe Sigortacılık Sistemi

Günümüzde Türk Sigortacılık Sistemi

Bu alt başlıkta öncelikle dört başlıkta Türk sigortacılık sistemine ilişkin bazı göstergeler değerlendirilecektir. Ele alınacak bu göstergeleri;

- Temel göstergeler,
- Yapısal göstergeler,
- Finansal göstergeler ve
- Teknik göstergeler olarak dört grupta değerlendirilecektir.

Ardından branşlar bazında genel bir değerlendirme yapılarak sigorta branşları içinde prim üretimi ve tazminat olarak önde olan sigortacılık branşları ortaya konacaktır. Bu alt başlığı takiben ise sosyal Türk Finans Sektöründe Sigortacılık Sistemi 198 güvenlik reformunun bir parçası olarak ortaya çıkan ve hızla gelişimine devam eden Bireysel Emeklilik Sistemi (KES) incelenecek, sisteme ilişkin bazı göstergeler değerlendirilerek, gelişini eğilimi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Türk Sigortacılık Sisteminde Temel Göstergeler

Prim üretimi, sigortacılık sektörünün temel fon kaynağı niteliğindedir. Dolayısıyla prim üretimi, bir ülkenin sigorta sektörünü değerlendirebilmek için ele alınacak temel göstergelerden biridir. Prim üretimi; sigortacılık hizmetlerinden faydalanan ekonomik birimlerin bu hizmet için ödediği bedeli ifade ederken, aynı zamanda sigorta sektöründe faaliyette bulunan firmaların gelirlerinin temel belirleyicisidir.

Ekonomideki gelişmelerden hızlı ve yüksek oranda etkilenen finansal sektörlerin başında gelen sigortacılık, genel olarak milli gelirin arttığı dönemlerde GSYİH'den daha yüksek oranda büyümekte, GSYİH küçüldüğü dönemlerde ise daha fazla küçülmektedir. Kişi başına düşen prim üretimine bakıldığında, 2006 yılında 96 $ olan kişi başına prim üretiminin bir sonraki yıl en yüksek düzeyi olan 131 $T yakaladığı 2008 yılında ise 106 $' a gerilediği görülmektedir. Takip eden iki yıl süresince bu değer hep artış göstererek 2010 yılında 125 $ dolar olarak gerçekleşmiştir.

Toplam prim üretimi 2010 yılında bir önceki yıla göre %6,54 büyüme gösterirken, hayat dışı sigortacılık reel olarak %5.,79 oranında büyümüştür. Ülkemizde geleneksel olarak hayat dışı sigorta dallarındaki prim üretimi hayat grubundan daha yüksektir. Yıllar itibariyle küçük dalgalanmalar göstermekle birlikte toplam prim üretiminde hayat dışı sigorta dallarının payı ortalama %85 düzeyindedir.
Ancak 2010 yılına ilişkin en çarpıcı reel büyüme oranı %10,83 ile hayat sigortasında gerçekleşmiştir.

Türk Sigortacılık Sisteminde Yapısal Göstergeler

Sigortacılık sektöründe yar alan şirketler, hayat ve hayat dışı branşlarından sadece birinde faaliyet gösterebilirler. 2010 yılında Türk sigortacılık sisteminde faaliyette bulunan şirket sayısı 58 adettir. Bu şirketleri, faaliyet alanına göre dört gruba ayırmak mümkündür. Bunlar;

- Hayat dışı sigorta,
- Hayat sigortası,
- Hayat/ Emeklilik Sigortası ve
- Reasürans şirketleridir.

Türkiye'deki sigorta potansiyelinin yüksek olması yabancı yatırımcıların ilgisini çekmektedir. 2011 yılında ülkemizde faaliyet gösteren 57 şirketin 36 tanesi yabancıdır. Yabancı şirket sermayenin sektördeki payı %59'u bulmuştur. Toplam pirim üretimde ise yabancı orijinli firmaların pirim üretim payı ise %53,31dir.

2010 yılında sigorta şirketlerinde çalışan 16029 adet personel vardır. 9046 çalışan personel ile en fazla çalışan ise hayıt dışı sigortacılık olduğu görülmektedir.

2010 yılı itibariyle sözleşme sayıları ve biriken fon miktarları olarak hayat dışı sigortacılıkta poliçe sayısı 38 milyon, toplam sözleşme sayısı ise 54 milyonu aşmıştır.

Türk Sigortacılık Sisteminde Finansal Göstergeler

Türk sigortacılık sisteminde yer alan şirketlerin varlıklarının dağılımı, sigorta alanlarına göre ders kitabınızda yer alan Tablo 8.7.'de sunulmuştur. 2010 yılında sektördeki şirketlerin toplam varlıkları h 36.786 milyona ulaşmıştır. Sigortacılık sektörünün toplam varlıkları bir önceki yıla göre %10 artış gösterirken, hayat dışı sigortacılık şirketlerinin varlıkları %4 azalma göstermiş, hayat/emeklilik şirketlerinin varlıkları ise %24 oranında artmıştır. 2010 yılında toplam varlıklarını en fazla hayat/emeklilik şirketleri sağlamıştır. Sigortacılık sektörü tarafından sermaye piyasasına yatırılan fonların hacmi, üretilen para seviyesine bağlıdır. Sigortacılık sektörü 2010 yılında 1,9.264 milyon yatırım gerçekleştirmiş, bu yatırımların %92'si menkul değerler, %8'i de sabit değerler olmuştur. Menkul değer yatırımları ağırlıklı olarak kamu borçlanma senetlerinde yapılmıştır.

Primlerin oranlarında, hayat dışı sigortacılık hizmeti sunan şirketler için %217 olarak gerçekleşirken, aynı oran hayat/emeklilik şirketleri için daha düşük bir düzeyde %121 oranında gerçekleşmiştir.

Türk Sigortacılık Sisteminde Teknik Göstergeler

2010 yılına ilişkin sigortacılık sektörünün toplam teminatları yer almaktadır. 2010 yılında Türk sigortacılık sektöründe toplam teminatlar " 30.661,7 milyar olarak gerçekleşmiştir. Bu teminatların GSYİH'a oranı %27,75'dir. Toplam teminatlar içinde hayat dışı sigortacılığın payı ise son derece yüksek, hayat sigortacılığının payı ise oldukça düşük kalmıştır. 2010 yılında hayat ve hayat dışı branşlarında gerçekleşen ve ödenen tazminatlar görülmektedir. 2010 yılında Türk sigortacılık sektöründe " 9.052,4 milyon tazminat ödemesi gerçekleşmiştir. Aynı yıl ödenen tazminat miktarı ise " 8.652,9 milyardır.

Sigortacılık sektörü pirim üretiminde dört tip kaynak kullanılmaktadır. Bu kaynaklar, merkez, acente, banka ve brokerlerdir.

Branşlar Bazında Türk Sigortacılık Sistemi

Sigortacılık sektöründe yer alan şirketler, hayat ve hayat dışı branşların sadece birinde faaliyet gösterebilirler. Bu iki grupta yer alan sigorta branşlarının neler olduğu, Hazineden sorumlu Bakan taralından belirlenir. Ülkemizde hayat dışı sigortacılığın alt branşları olarak sıralanabilecek sigortacılık alanları; seyahat, sağlık, kaza, kara araçları, raylı araçlar, hava araçları, su araçları, nakliyat, yangın ve doğal afetler, genel mühendislik zararları, genel zararlar, kara araçları sorumluluk, kara araçları sorumluluk (diğer), hava araçları sorumluluk, su araçları sorumluluk, genel sorumluluk, kredi, emniyet suiistimal, finansal kayıplar, hukuksal koruma, destek sigortacılığıdır. Hayat branşında ise bulunan alt branşlardan bazıları şunlardır; sağlık, ferdi kaza, evlilik/doğum.

Bireysel Emeklilik Sistemi

Bu başlık altında, ülkemizdeki sigortacılık sektörü içinde önemli bir yere sahip bireysel emeklilik sistemine ilişkin güncel bazı veriler değerlendirilerek, bireysel emeklilik sisteminin geldiği nokta ortaya konulmaya çalışılacaktır. Gönüllülük esasına dayanan bireysel emeklilik sisteminin temel amacı; bireylerin çalışma yaşamları boyunca yaptıkları düzenli tasarrufların yatırıma yönlendirilmesini sağlayarak, oluşacak birikimlerle, tasarruf yaptıkları dönemde sahip oldukları refah seviyesinin emeklilik döneminde de devam etmesini sağlamaktır.

Ülkemizde bireysel emeklilik sistemini, 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu düzenlemektedir. Bu kanun, sosyal güvenlik reformunun bir parçası olarak, TBMM tarafından 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilerek, 7 Nisan 2001 tarih ve 24366 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Kanunun yürürlüğe girme tarihi ise 7 Ekim 2001'dir. Bunu takiben yapılan Mevzuat çalışmaları ile sistemin etkili bir biçimde uygulanabilmesini için gerekli olan idari ve hukuki çerçeve çizilmiştir. Ülkemizde bireysel emeklilik şirketleri 2003 yılından itibaren faaliyetlerini

sürdürmektedir.

Bireysel emeklilik sistemi;

- İkinci emeklilik geliri ile bireylerin emeklilikte refah seviyelerinin artmasına,
- Altyapı yatırımları ve uzun vadeli yatırımlara kaynak yaratılarak sistemin yeni iş ve istihdam olanakları yaratmasına,
- Sosyal güvenliğin kapsamının artmasına ve kamunun sosyal güvenlikten kaynaklanan yükünün azaltılmasına,
- Mali sektörde uzun vadeli fonların artmasına böylece mali sektörün daha sağlıklı işlemesine»
- Enflasyonla mücadele ve istikrarlı büyümeye olumlu katkı sağlamasına,
- Kurumsal yatırım stratejilerinin piyasalardaki dalgalanmaları ve spekülasyonları azaltmasına.,
- Sermaye piyasasının derinleşmesine olanak sağlayacak bir özel emeklilik sistemidir.

Bireysel emeklilik sistemindeki katılımcıların korunması ve dolayısıyla da siteme katılımın özendirilmesi için katılımcıların bazı hakları bulunmaktadır. Katılımcılar;

- Emeklilik sözleşmesi süresi içinde katkı payı tutarını, emeklilik planında tanımlı asgari katkı payından daha az olmamak üzere değiştirebilir.
- Şirkette en az 1 yıl kalmak şartıyla, bireysel emeklilik hesabındaki birikimlerini başka bir emeklilik şirketine aktarabilir.
- Aynı veya farklı şirketlerde açılmış olan bireysel emeklilik hesaplarının birleştirilmesini talep edebilir.
- Emeklilik sözleşmesi süresi içinde katkı payı ödemeye ara verebilir. Ancak katkı payı ödenmeyen süre emekliliğe hak kazanılması için gereken sürenin hesabında dikkate alınmaz.
- Yılda en fazla 6 kez Fon dağılım oranını ve yılda en fazla 4 kez emeklilik planını değiştirebilir.

Bireysel emeklilik sisteminde mevcut dağıtım kanallarını, bireysel direk satış, kurumsal satış, acente, banka ve diğer olarak sınıflandırmak mümkündür. Sözleş içindeki en büyük pay %68 ile bireysel direk satış kanalı ile gerçekleştirilen sözleşmelere aittir. Bu kanalı %16 ile bankalar takip ederken en çok kullanılan üçüncü kanal ise, %9 ile acenteler olmuştur.

Türk Sigortacılık Sisteminin Türk Finans Sektöründeki Yeri

Sigortacılık sistemi, risk transferiyle ekonomide olası zararları bertaraf etmenin yanında, fon birikimi yaratarak, ülke ekonomilerinin gelişme ve istikrarına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla sigortacılık sektörü, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin Finansal yapılarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Türk finans sitemi, bankacılık sektörü ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Bankacılık sektörünü, sırasıyla portföy yönetim şirketleri ile sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörleri takip etmektedir. Sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörleri, 2007 yılına değin bu sıralamada dördüncü olarak yer almakta iken, 2008 yılında üçüncü sıraya yükselmiş, takip eden yıllarda da bu sırasını korumuştur.

Türkiye, genç nüfus ve bu nüfusa karşın gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında düşük sigortalılık oranına sahiptir. Türkiye'de bilinç eksikliği nedeniyle sigortanın toplumsal faydaları ancak deprem, sel, su baskını gibi doğal afetlerden ya da sanayi bölgelerinde standartlara uygun malzeme ve ekipman kullanmayan işletmelerde meydana gelen infilak, yangın gibi büyük zarar oluşturan olaylardan sonra gündeme gelmektedir. Dolayısıyla ülkemizde sigortanın faydalarının topluma anlatılarak, sigorta bilincinin geliştirilmesine yönelik birtakım faaliyetlerin yapılması önem kazanmaktadır. Türkiye ekonomisinin gelişimine paralel olarak Türk sigortacılık sektörünün de gelişimine devam edeceği beklenmektedir.

Türk Sigortacılık Sisteminin Dünya Sigortacılığındaki Yeri

Türk sigorta sektörü dinamik yapısı, sahip olduğu nitelikli işgücü ve büyüme potansiyeli ile hem Avrupa hem de dünya piyasalarında gelecek vadeden sektörler arasında öne çıkmaktadır. Bu başlıkta Türkiye ekonomisinde sigorta sektörünün bazı yönleri ile Dünyadaki örnekleri ile karşılaştırılacak, böylelikle sigortacılık sektörümüzün, dünya ekonomileri içinde mevcut yeri değerlendirilecektir. ABD 2010 yılında toplam prim üretiminde başı çekerken, ikinci Japonya, üçüncü ise İngiltere olmuştur. Prim üretimindeki reel değişim hızına bakıldığında 2010 yılı için en yüksek reel büyüme hızını %26,24 ile Çin ekonomisi yakalamış ve dünya prim üretiminde Çin, 214.626 milyon S ile 6. sırada yer almıştır. Ülkemizde ise prim üretimi, reel olarak bir önceki yıla göre %4,78 artış göstererek 2010 yılında 9.220 milyon $ olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ekonomisi, 2010 yılında toplam prim üretiminde 37. Sırada yer almıştır.

2006 yılında Çin 70.737 milyon dolar ile 10. sırada yer alır iken, Ülkemiz 6.609 milyon dolar ile 35. sırada yer almıştır. Dünya ekonomileri arasında bu konuda en yüksek oran %18.4 ile Tayvan'a aittir. Tayvan'ı ise sırasıyla Güney Afrika ve İngiltere izlemektedir.

Ülkemizde bu oran ise oldukça düşük bir düzeyde, %1,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam ile Türkiye Avrupa ülkeleri içerisinde en son sırada bulunmaktadır.

Türk sigortacılık sektörü pozitif bir gelişme trendi yakalamış olsa da dünya genelinde gelişme hızı nisbi anlamda geride kalarak, bulunduğu yeri daha üst sıralara taşıyamamıştır. Genel anlamda Türk sigortacılık sektörü değerlendirildiğinde, sektörün güçlü ve zayıf yönleri olarak şu konuların öne çıktığı görülmektedir.

Sektörün Güçlü Tarafları;

- Türkiye'deki genç ve yüksek nüfusla birlikte düşük sigortalılık oranı,
- Türkiye sigorta sektörünün uluslararası anlamda ilgi çekmesi,
- Sektörün sermaye yapısının giderek güçlenmesi,
- Sektördeki firmaların, oto dışı branşlara da yönelmesi,
- Sektörün ekonomi için ciddi bir likidite kaynağı oluşturması.

Sektörün Zayıf Tarafları;

- Kişi başına düşen milli gelirin düşük olması,
- Geçmişte yaşanan tatsız tecrübelerden kaynaklanan sigortaya karşı negatif bakış açısı,
- Gerekli kaynak oluşmadığı için bankacılık sektörünün gerisinde kalması,
- Yeterli sigorta bilincinin oluşmaması ve 'kaderci' anlayış,
- Hayat dışı branşların ekonomik durgunluklardan etkilenmesi.

Finansal sisteme yön veren politika yapıcıların, sigortacılık sektörüne ilişkin politikaları şekillendirirken, yukarıda değinilen bu güçlü ve zayıf yönleri dikkate alması, Türk sigortacılık sektörün gelişim ivmesini olumlu etkileyecek ve Türk sigortacılığının uluslararası düzeydeki yerini üst sıralara taşımasına katkıda bulunacaktır.

AOFDersleri.com